RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

İSLAMİYETİN DOĞUŞU

DOĞUŞU

KARACAN

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: **Prof. Dr. TAHSİN YAZICI, Doç. Dr. Ali İHSAN GENCER, Doç. Dr. MEHMET ÖZSAİT, Doç. Dr. İSMET MİROĞLU, PAUL MANDRİNİ, ALBERTO CABADO, EUGENİO ZOPPI**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **ALİ ALPASLAN**

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek 3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5 sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edilmiş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.

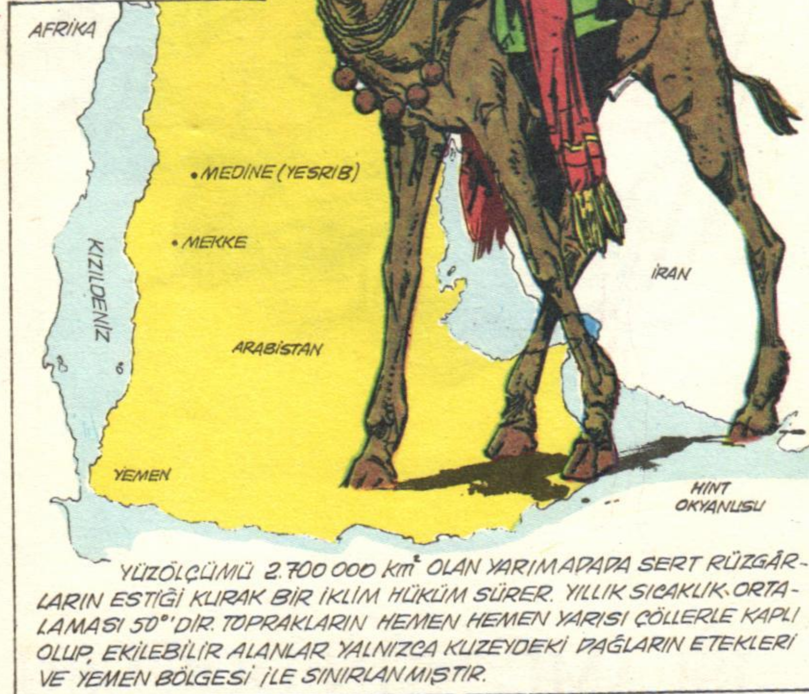
Renk Ayrımı: **ÇALİ GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASIMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI**, Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 527 00 34 - 526 69 00
Fiyatı: 250 TL/Kıbrıs'ta: 330 TL

İSLAMİYETİN DOĞUŞU

İSLAMİYETİN DOĞUŞU

2

GÜNEYDE SAMİ IRKININ ANAYURDU OLAN BU TOPRAKLAR, ASIRLAR ÖNCE ÇEŞİTLİ GÖÇEBE KAVİMLERİN YERLEŞMELERİNE SAHNE OLDU.

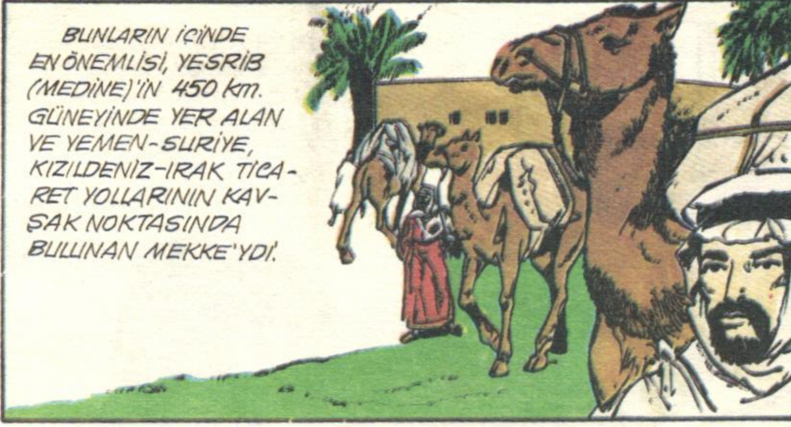

BEDEVİLER ADI VERİLEN BU ÇÖL İNSANLARI GÖÇEBE KABİLELER HALİNDE YAŞARLAR, BAŞLARINDA **"ŞEYH"** (ESKİ ARAPÇA'DA YAŞLI ANLAMINDADIR) LERİ OLDUĞU HALDE OTLAK DARLIĞI VE SU KAYNAKLARININ YETERSİZLİĞİ NEDENİYLE SIK SIK BİRBİRLERİYLE KANLI MÜCADELELERE GİRERLERDİ.

V. YÜZYILDA YARIMADADA
YAŞAYAN BELLİ BAŞLI KABİ-
LELER, GÜNEYDE YEMENİLER,
KUZEYDE İSE NİZARİLER
VE KAYSLARDI.

BU DÖNEMDE TARIMA VE TİCARETE
ELVERİŞLİ ALANLARDA ÇEŞİTLİ YERLE-
ŞİM BÖLGELERİ KURULARAK SOYLULARIN
HÂKİM OLDUĞU CUMHURİYETLER MEYDA-
NA GELDİ.
4

MISIR VE MEZOPOTAMYA ARASINDA YER ALAN ARAP YARIMADASI, İLKÇAĞDA STRATEJİK BAKIMDAN TAŞIDIĞI ÖNEMİ, BU YÜZYILDA TİCARET AÇISINDAN KORUMAYA DEVAM ETTİ.

TİCARETLE BİRLİKTE ZENGİN BİR TÜCCAR SINIFI DOĞDU. AYNI YÜZYILI PAYLAŞAN ÇEŞİTLİ ULUSLAR BU SA-YEDE BİRBİRLERİNİ YAKINDAN TA-NIMA FIRSATI ELDE ETTİLER.

HENÜZ ARALARINDA SİYASİ BİR BİRLİK BULUN-MAMASINA RAĞMEN ARAPLARI BİRBİRİNE YAKLAŞTIRAN EN ÖNEMLİ UNSUR, DİN VE DİL BİRLİĞİYDİ.

6

AYNI DİLİ KONUŞUYORLAR, ÇÖLÜN GÜZELLİĞİNİ VE SINIRSIZLIĞINI YANSITAN EFSANEVİ GEÇMİŞLERİNİN ÖZLEMİYLE YÜKLÜ BİR KÜLTÜRÜ PAYLAŞIYORLARDI.

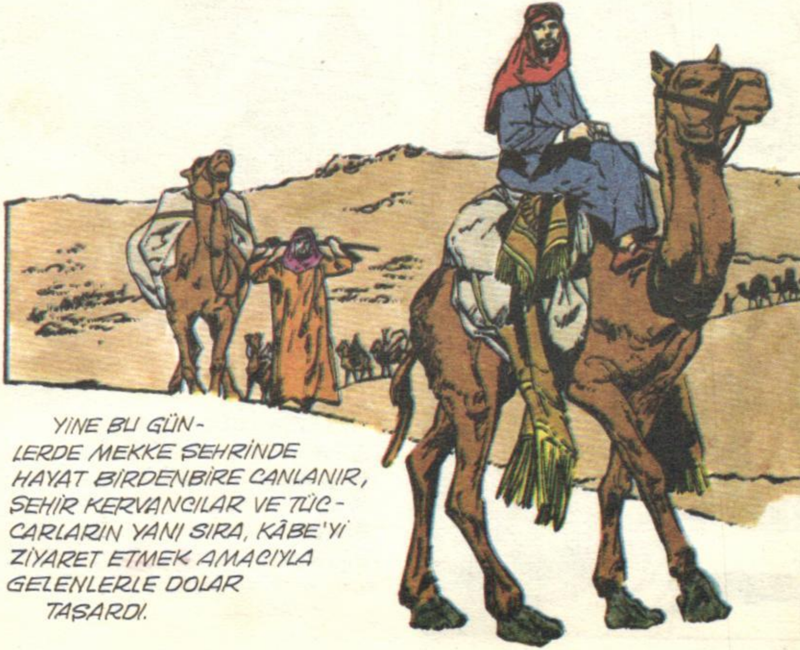

7

HER KABİLENİN DİNİ İNANCI BİRBİRİNDEN FARKLIYDI. BAZILARI PUTA, BAZILARI YILDIZ-LARA Vb. CANSIZ VARLIKLARA TAPARDI.

KÂBE YILDA BİR KEZ ZİYARET
EDİLİR VE BU SÜRE ZARFINDA
SİYASİ VE ASKERİ ANLAŞMAZ-
LIKLARA SON VERİLEREK BÜTÜN
ARAPLAR AYNI AMAÇLA BİR
ARAYA GELİRLERDİ.

YİNE BU GÜN-
LERDE MEKKE ŞEHRİNDE
HAYAT BİRDENBİRE CANLANIR,
ŞEHİR KERVANCILAR VE TÜC-
CARLARIN YANI SIRA, KÂBE'Yİ
ZİYARET ETMEK AMACIYLA
GELENLERLE DOLAR
TAŞARDI.

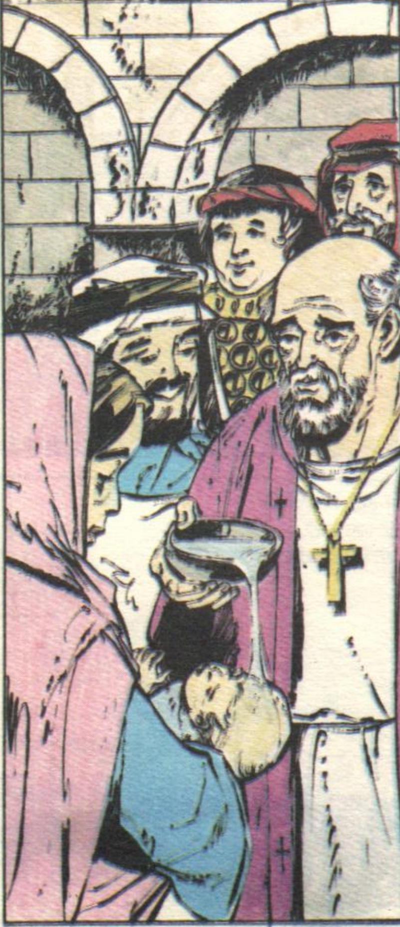
BU TEMASLAR SONUCU
YARIMADADA BİZANS'IN
HİMAYESİNDE GASSANİLERLE
(SURİYE'NIN GÜNEY SINIRINDA)
SASANİLERİN HİMAYESİNDE LAH-
MİLER (AŞAĞI FIRAT BÖLGESİNDE)
ADLI YARI GÖÇEBE İKİ DEVLET
KURULDU.

10

KIZILDENİZ SAHİLİNİN KİLİT NOKTALARINDAN BİRİ DURUMUNDA OLAN YEMEN İÇİN GİRİŞİLEN MÜCADELEYE ARAPLAR DA KARIŞTILAR.

ÇIKAN SAVAŞTA ÇOK SAYIDA SU KANALI VE YERLEŞİM BÖLGESİ TAHRİP OLDU VE BÖLGE 597'DE SASANİ İMPARATORLUĞU'NUN SÖMÜRGESİ HALİNE GELDİ.

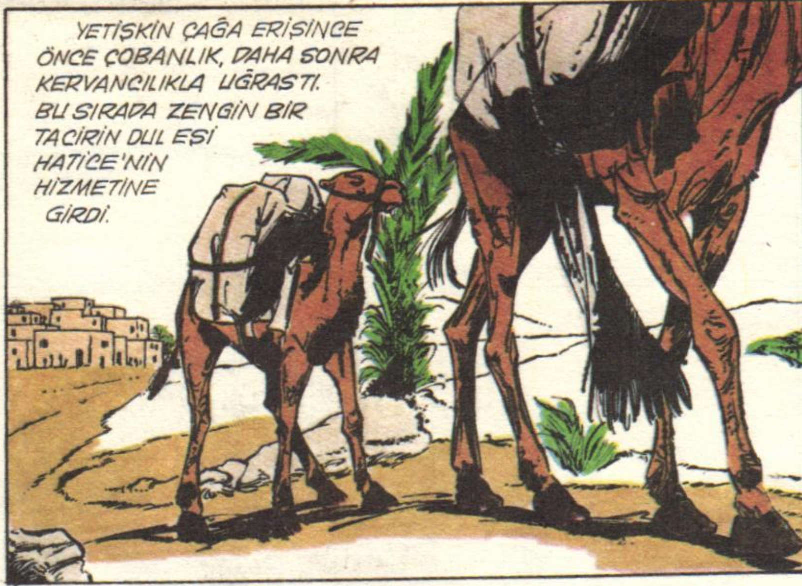
11

BU DÖNEMDE YESRİB'E
YERLEŞMİŞ BULUNAN YAHU-
DİLER ARASINDA RAHİPLER
ARACILIĞIYLA NASTURİLİK
MEZHEBİ HIZLA YAYILDI.

AYNI ŞEKİLDE YAHUDİLİK
VE HIRİSTİYANLIK DA GEZ-
GİN DİN ADAMLARININ ÇA-
BALARIYLA YAYILMAYA
DEVAM ETTİ.

12

Hz. MUHAMMED'İN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI BU DÖNEME RASTLAR.
Hz. MUHAMMED 571 YILINDA MEKKE'DE DÜNYAYA GELDİ. KUREYŞ SOYUNDAN GELİYORDU. KÜÇÜK YAŞTA YETİM KALDI VE AMCASI EBU TALİB TARAFINDAN YEĞENİ Hz. ALİ İLE BİRLİKTE BÜYÜTÜLDÜ.
13

YETİŞKİN ÇAĞA ERİŞİNCE ÖNCE ÇOBANLIK, DAHA SONRA KERVANCILIKLA UĞRASTI. BU SIRADA ZENGİN BİR TACİRİN DUL EŞİ HATİCE'NİN HİZMETİNE GİRDİ.

25 YAŞINDA HATİCE İLE EVLENDİ VE O DEVİRDE ÇOKEŞLİLİK HÂKİM OLMASINA RAĞMEN Hz. HATİCE'NİN SAĞLIĞINDA İKİNCİ BİR EVLİLİK YAPMADI. BU EVLİLİK-TEN YEDİ ÇOCUĞU OLMUŞ, ANCAK BİR TEK KIZI FATMA HAYATTA KALMIŞTIR.
14

ONA İLK İNANANLAR KARISI Hz. HATİCE VE YEĞENİ Hz. ALİ'YDİ. DAHA SONRA GENÇ ARAPLAR VE ÖZELLİKLE KÖLELER Hz. MUHAMMED'İN ETRAFINDA TOPLANMAYA BASLADILAR. BAŞLANGIÇTA KABİLE İLERİ GELENLERİNİN HOSGÖRÜSÜYLE KARŞILANAN BU DURUM, TEK TANRI FİKRİNİN ORTAYA ATILMASI İLE BİRLİKTE FARKLI BOYUTLAR KAZANDI VE....

HZ. MUHAMMED VE YANINDAKİLER (SAHABELER) YESRİB'E DOĞRU "HİCRET" ADI VERİLEN UZUN YOLCULUKLARINA BAŞLADILAR. 622 YILINDA YAPILAN BU YOLCULUK HİCRİ TAKVİMİN BAŞLANGICI OLARAK KABUL EDİLİR.
YESRİB KENTİ O TARİHTEN SONRA MEDİNE (PEYGAMBER ŞEHRİ) ADINI ALDI.
16

ŞEHRİN YAHUDİ VE ARAP HALKI, ONU BARIŞ VE HUZURUN TEK TEMSİLCİSİ OLARAK BAĞIRLARINA BASTILAR.

Hz. MUHAMMED ENSARİLERİN VE MUHACİRLERİN DESTEĞİYLE BÖLGEDE BARIŞI YENİDEN SAĞLADI.

17

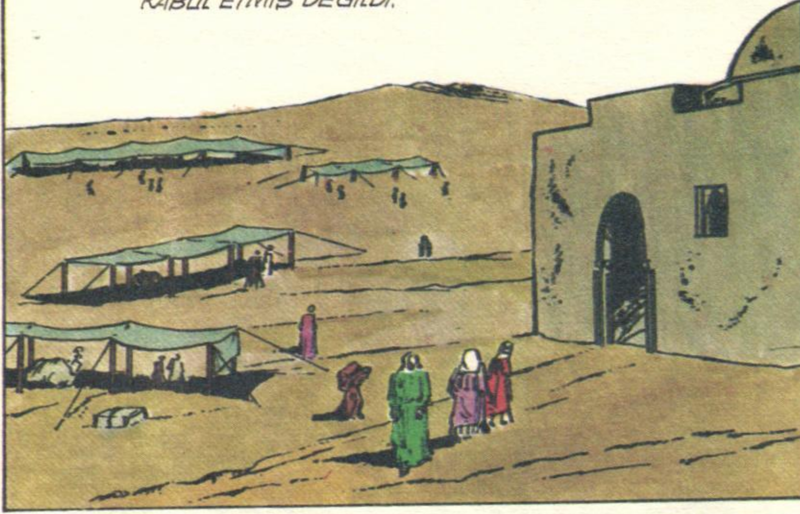

AÇIK, YAYILIMCI VE AYNI ZA-
MANDA BİRLEŞTİRİCİ BİR POLİ-
TİKANIN HÂKİM OLDUĞU BU
ÜMMET KAVRAMI, ARAPLARIN
KAPALI VE GELENEKSEL TOP-
LUM ANLAYIŞLARIYLA TEZAT
HALİNDEYDİ.

18

HZ. MUHAMMED'İN, SAMİ IRKINDAN GELEN PEYGAM-BERLERİN (HZ. İBRAHİM, HZ. MUSA, HZ. İSA) SONUN-CUSU OLDUĞUNU SÖYLEMESİ ÜZERİNE...
..... HZ. İBRAHİM'İN TORUNLARI KENDİSİNE KARŞI ÇIKTILAR VE ONUN BU TOPRAKLARDAN SÜ-RÜLMESİNİ İSTEDİLER.

BUNUN ÜZERİNE, İBADET EDERKEN O GÜNE KADAR YÜZLERİNİ HEP KUDÜS'E DÖNEN MÜSLÜMANLAR ARTIK MEKKE'YE DÖNEREK NAMAZ KILMAYA BAŞLADILAR.
19

OYSA MEKKE O DÖNEMDE MÜSLÜMANLIĞI KABUL ETMİŞ DEĞİLDİ.

MÜSLÜMANLAR KENDİLERİNDEN OLMA-YAN KUREYŞLİLERE Cİ-HAD İLAN ETTİLER.
20

MEDİNE MUHTEMEL MİSİLLEMELERDEN KORUNMAK AMACIYLA DÖRT BİR TARAFTAN HENDEK İÇİNE ALINDI. KAZILAN HENDEK MEKKE'NİN GÜÇLÜ SÜVARİ BİRLİKLERİNE KARŞI AŞILMAZ BİR ENGEL OLUŞTUR-MAKTAYDI.

627 YILINDA KALABALIK BİR TOP-LULUK OLUŞTURAN MÜSLÜMANLAR Hz. MUHAMMED'İN LİDERLİĞİNDE ME-DİNE ŞEHRİNİN KURULDUĞU VAHADA GÜÇLENMEYE DEVAM ETTİLER.
21

BOZULAN İÇ BARIŞ SEBEBİYLE
TİCARETİN YAPILAMAZ DURUMA GELDİĞİNİ
GÖREN MEKKE İLERİ GELENLERİ, SAVAŞA
SON VERMENİN ÇARELERİNİ ARAMA-
YA BAŞLADILAR.

SONUNDA Hz. MUHAMMED'LE BARIŞ
GÖRÜŞMELERİNE GEÇİLDİ. BU DURUM
PEYGAMBERİN BÖLGEDEKİ İTİBARINI
ARTIRMIŞTI.

22

HZ. MUHAMMED 630 YILINDA YANINDAKİLERLE BİRLİKTE MEKKE'YE GERİ DÖNDÜ VE HİÇBİR DİRENİŞLE KARŞILAŞMADAN ŞEHRİ TESLİM ALDI.
PUTLARI KIRDIRDI, ANCAK HACERİESVED'E DOKUNMADI. KÂBE BUNDAN BÖYLE MÜSLÜMANLARCA DA KUTSALLIĞINI KORUMAYA DEVAM EDECEKTİ.
23

HZ. MUHAMMED ŞEHRİN İLERİ GELENLERİNİ CEZALANDIRMA YOLUNA GİTMEYEREK AKSİNE MÜSLÜMANLIĞI KABUL EDENLERİ ÇEŞİTLİ İDARİ, SİYASİ VE DİPLOMATİK GÖREVLERE GETİRDİ.

MEKKE'NİN FETHİYLE BİRLİKTE MÜSLÜMANLIK HIZLA YAYILMAYA DEVAM ETTİ VE KISA SÜREDE BÜTÜN YARIMADAYI KAPLADI. ŞİMDİ SIRA FETİHLERLE BUNU DAHA GENİŞ ALANLARA YAYMAYA GELMİŞTİ.

24

FAKAT Hz. MUHAMMED'İN HAC DÖNÜŞÜNDE BEKLENMEDİK BİR ŞEKİLDE ÖLÜMÜ ÜZERİNE (632) FETİHLERE BİR SÜRE ARA VERMEK ZORUNDA KALINDI. Hz. MUHAMMED'İN BU SEYAHATİNE "**VEDA HACCI**" ADI VERİLİR.

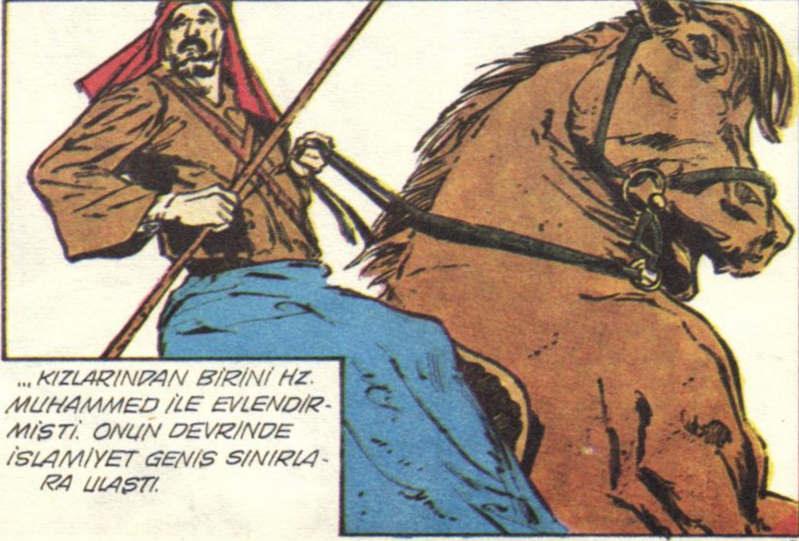
25

DİNDAR BİR KİŞİ VE ÂDİL BİR YÖNETİCİ OLAN Hz. EBUBEKİR PEYGAMBERİN HALİFELİĞİ (TEMSİLCİLİĞİ) GÖREVİNİ BAŞARIYLA ÜSTLENDİ.

26

HZ. MUHAMMED'İN ÖLÜMÜNDEN SONRA BAZI KABİLELERİN BAŞLATTIĞI İSYANI BASTIRDI. İSLAMİYETE YAPTIĞI EN BÜYÜK HİZMET, KUR'ÂN-I KERİM'İN İLK KEZ ONUN DEVRİNDE TOPLANMASIDIR. 634'TE ÖLÜMÜ ÜZERİNE YERİNE HZ. ÖMER GEÇTİ..KUREYŞ ASILLI OLAN HZ. ÖMER DE, HZ. EBUBEKİR GİBİ....

...KIZLARINDAN BİRİNİ HZ. MUHAMMED İLE EVLENDİRMİŞTİ. ONUN DEVRİNDE İSLAMİYET GENİŞ SINIRLARA ULAŞTI.
27

ARAPLAR ASKERİ AÇI-DAN BİZANSLILAR VE PERSLER KADAR BÜYÜK BİR ÜNE SAHİP OLMAMALA-RINA RAĞMEN, BEDEVİ-LER GİBİ, ÇETİN İKLİM ŞARTLARINDA YAŞAMAYA ALIŞMIŞ ÖNEMLİ BİR İNSAN KAYNAĞINA SAHİPTİLER.

ASIRLARDAN BERİ GÖÇEBE BİR HAYAT SÜREN BU İNSANLAR MADDİ, MANEVİ BÜTÜN GÜÇLERİNİ İSLAMİYETİN HİZMETİNE SUNMAK-TAN BİR AN BİLE ÇEKİNMEMİŞ-LERDİ.

28

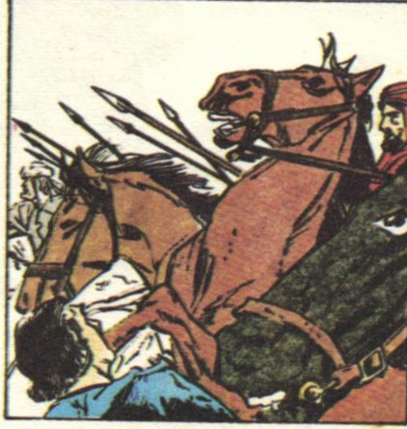

CİHAD SADECE MÜSLÜMAN OLMAYAN ULUSLARA AÇILIRDI. ÖLÜM ALLAH'IN EMRİYDİ. DİN UĞRUNA ŞEHİT DÜŞENLER CENNETE GİDECEKLERİNE İNANIRLARDI.
ARAPLAR 633 YILINA DOĞRU SASANİLERİN İDARESİNDEKİ ORTA MEZOPOTAMYA'YA AKINLAR DÜZENLEMEYE BAŞLADILAR.
29

SASANİLERİ YENİLGİYE UĞRATTIKTAN HEMEN SONRA SURİYE ÜZERİNE YÜRÜDÜLER. BİZANS İMPARATORU HERAKLİUS TARAFINDAN ÜZERLERİNE GÖNDERİLEN KUVVETLER GERİ PÜSKÜRTÜLEREK BAŞKENT SAM ELE GEÇİRİLDİ (635).

ARAP AKINLARI DURDURULAMAZ HALE GELMİŞTİ. 636'DA SASANİLERİ KADİSİYE'-DE İKİNCİ KEZ YENDİKTEN SONRA YENİ BAŞKENTLERİ MEDAİN'İ ELE GEÇİRDİLER VE BÜYÜK BİR GANİMETLE GERİ DÖNDÜLER.

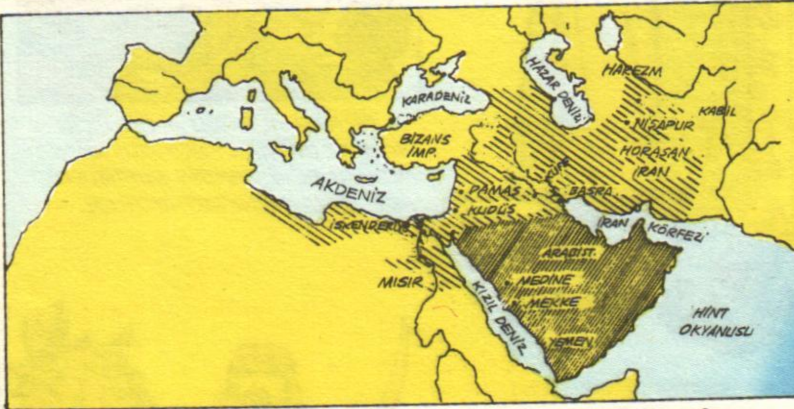

ERTESİ YIL DOĞU AKDENİZ'İN BİZANS İMPARATORLUĞU'NUN YÖ-NETİMİNDEKİ ZENGİN ŞEHİRLERİN-DEN BAZILARINI FETHETTİLER.

SURİYE VE FİLİSTİN'İ İŞGÂL EDEREK YUKARI MEZOPOTAMYA'YA GİRDİLER. 642'DE İRAN TOPRAKLARINDA SASANİLERİ KESİN BİR YENİLGİYE UĞRATTILAR.

BİZANS'IN TAHIL AMBARI VE TİCARET MERKEZİ OLAN MISIR'A BİR SEFER DÜZENLEYEREK GÖZ KAMAŞTIRICI BİR ŞEHİR OLAN BAŞKENT İSKENDERİYE'Yİ ELE GEÇİRDİLER (642).

YUKARIDAKİ HARİTA İSLAMİYETİN 30-40 YILDA ULAŞTIĞI SINIRLARI GÖSTERMEKTEDİR. ARAPLAR, BÜYÜK İSKENDER DEVRİNDE KISA BİR SÜRE İÇİN ZAYIF DÜŞMÜŞ OLAN GÜÇLÜ PERS İMPARATORLUĞU'NU ORTADAN KALDIRMIŞLAR, BİZANS İMPARATORLUĞU'NUN SAHİP OLDUĞU TOPRAKLARIN 2/3'SİNİ HAKİMİYETLERİ ALTINA ALMIŞLARDI.

32

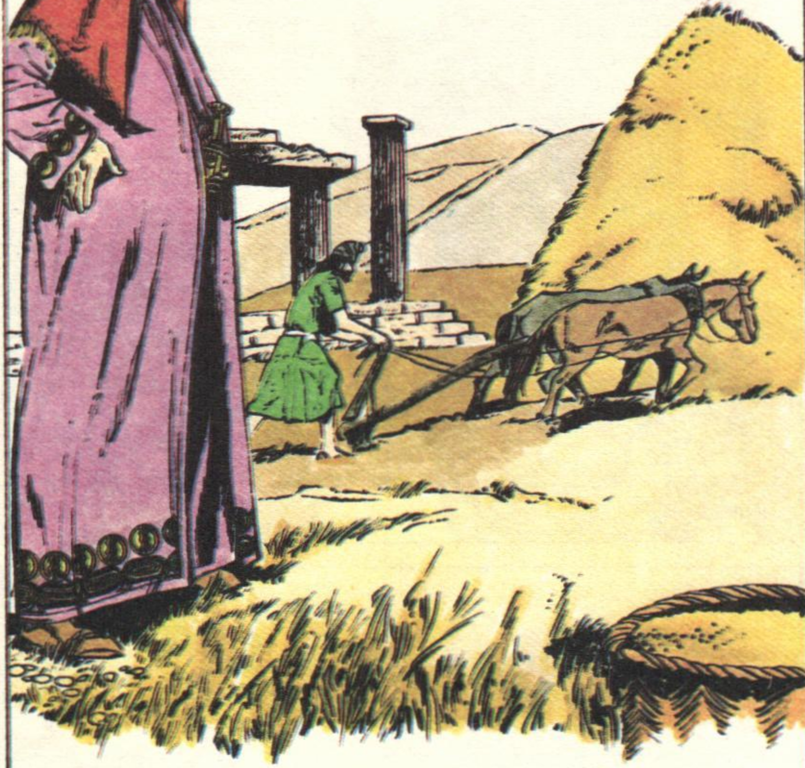

ARAPLAR EGEMENLİKLERİ ALTINDAKİ MİLLETLERE DİN KONUSUNDA HİÇBİR BASKI UYGULAMAMAKTAYDILAR. YAHUDİLER VE HIRİSTİYANLAR BELİRLİ BİR VERGİ KARŞILIĞINDA DİNLERİNDE SERBESTTİLER.

33

AYNI ŞEKİLDE İDARİ TEŞKİLATTA DA BİR DEĞİŞİKLİK SÖZ KONUSU DEĞİLDİ. ARAP EGEMENLİĞİ VERGİYLE DEĞERLENDİRİLİR, KAMUYA AİT MALLAR İSE ÜMMETE DEVREDİLİRDİ.

BUNA KARŞILIK ÖZEL MÜLKİYETE AİT MALLARA UYGULANAN STATÜ FARKLIYDI. BİZANS'A BAĞLI KOLONİLERDE **"LATİFUNDİA"** ADI VERİLEN GENİŞ ARAZİLER ARAP KOMUTANLARIN EMRİNE VERİLEREK TOPRAK SAHİBİ ZENGİN BİR SINIF MEYDANA GETİRİLDİ.

34

SASANİLER ESKİ DİNLERİ
ZOROASTRİZMİ İNKÂR EDEREK
MÜSLÜMANLIĞA GEÇTİKLERİNİ
BİLDİRDİLER VE BÖYLECE
TOPRAKLARININ PARÇALAN-
MASI ÖNLENMİŞ OLDU.

ARAP KOMUTANLAR BAŞLANGIÇTA
İŞGÂL ETTİKLERİ YERLERİN HALKIYLA DOĞRUDAN TEMASA
GEÇMEMEYİ YEĞLERLER, YA ASKERİ KARARGÂHLARDA
YA DA FUSTAT (ESKİ KAHİRE), BASRA, KÛFE GİBİ KALELERDE
İKAMET EDERLERDİ.
35

BAŞKENT HER ZAMAN İÇİN MEDİNE'YDİ. HALİFE Hz. ÖMER BURADA İKAMET EDER, GENİŞ İMPARATORLUK TOPRAKLARI BURADAN YÖNETİLİRDİ.

MERKEZİN DIŞINDA HER EYALET, HALİFE TARAFINDAN ATANAN, DİNİ, HUKUKİ, İDARİ VE ASKERİ YETKİLERE SAHİP BİR VALİ TARAFINDAN İDARE EDİLİRDİ.

36

Hz. ÖMER 644 YILININ SONLARI-NA DOĞRU İRANLI BİR KÖLE TARA-FINDAN ÖLDÜRÜLDÜ. YERİNE EME-Vİ SOYUNDAN Hz. OSMAN GEÇTİ.. ONUN ZAMANINDA ANADOLU'DA ANKARA'YA KADAR İLERLENDİ. KIBRIS, RODOS, MALTA VE GİRİT ADALARINA SEFERLER YAPILDI. AFRİKA'NIN BİR-ÇOK YERLERİ İLE DOĞUDA....

... HORASAN VE HAREZM FETHEDİLDİ. Hz. OSMAN'IN DEVLETİN KİLİT NOKTALARINA YAKIN AKRABALARINI GETİRMESİ, ÜLKEDE HUZURSUZLUĞA YOL AÇTI. AB-DULLAH BİN SEBE ADINDAKİ YEMENLİ BİR YAHUDİ, Hz. OSMAN ALEYHİNDE ŞİDDETLİ PROPAGANDA-LARA GİRİŞEREK İSLAMİYETİ İÇER-DEN PAR-ÇALAMA-YA UĞ-RAŞTI.

37

KURAN'DA YER ALAN 114 SURE, İSLAMIN ŞARTLARINI, AHLAKİ VE SOSYAL KURALLARI, MEDENİ VE CEZAİ HUKUK KURALLARINI İHTİVA ETMEKTEDİR.

TEKTANRI İNANCI HÂKİMDİR. BUNA GÖRE "ALLAH'TAN BAŞKA TANRI YOKTUR VE Hz. MUHAMMED ONUN RESULÜDÜR." ALLAH BİR OLDUĞU, EŞİ VE BENZERİ BULUNMADIĞI İÇİN TASVİR EDİLEMEZ.

GÜNDE BEŞ VAKİT NAMAZ KILMAK VE CUMA GÜNLERİ BU İBADETİ CAMİDE, İMAMLA BERABER YERİNE GETİRMEK FARZ KILINMIŞTIR.

38

SADAKA ZENGİNLİK GEREĞİDİR.
RAMAZAN AYI BOYUNCA (PEYGAMBERE İLK VAHİYLERİN GELMEYE BAŞLADIĞI AY) FECR AĞARMASINDAN (İMSAK) GÜN BATIMINA KADAR ORUÇ TUTMAK VE EN AZ BİR KERE HACCA GİTMEK İSLAMIN BAŞTA GELEN ŞARTLARINDANDIR.

Hz. OSMAN HALİFE EBUBEKİR ZAMANINDA TOPLANAN KURAN'I ESAS ALARAK BUNDAN YEDİ NÜSHA HAZIRLATTI VE BUNLARI DEVLETİN BÜYÜK ŞEHİRLERİNE GÖNDERDİ. MERKEZİYETÇİ İDAREYİ KUVVETLENDİRMEK AMACIYLA DEVLET KADEMELERİNE YAKIN AKRABALARINI YERLEŞTİRDİ.

KENDİSİNE BU KONUDA EN BÜYÜK MUHALEFET, MEDİNELİ DİN ADAMLARINDAN GELMEKTEYDİ. MISIR FATİHİ VE DIŞ İŞLER YÖNETİCİSİ AMR'IN KENDİLERİNE KATILMASIYLA BUHRAN BÜYÜDÜ VE....

....HZ. OSMAN 656 YILINDA SARAYINDA İBADET ETTİĞİ BİR SIRADA MISIRLI SUİKASTÇILAR TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

40

BU OLAYDAN HEMEN SONRA SUİKASTI GERÇEKLEŞTİRENLER Hz. ALİ'Yİ HALİFELİK MAKAMINA GEÇİRDİLER. PEYGAMBERİN AKRABASI OLMASINA RAĞMEN ÜMMETİN BÜYÜK BÖLÜMÜ Hz. OSMAN'IN....
... ÖLDÜRÜLMESİNDE Hz. ALİ'Yİ SUÇLU BULUYORDU. BU SIRADA Hz. AYŞE VE ALİ TARAFTARLARI HALİFELİK KONUSUNDA ANLAŞMAZLIĞA DÜŞTÜLER VE MEYDANA GELEN SAVAŞ (CEMEL SAVAŞI), HALİFENİN ZAFERİYLE SONA ERDİ (656).
41

Hz. ALİ'NİN HİLAFETİ SIRASINDA EN ZORLU RAKİBİ, Hz. OSMAN'IN AKRABASI, SURİYE VALİSİ Hz. MUAVİYE OLDU.

Hz. ALİ VE Hz. MUAVİYE'NİN ORDU-LARI ORTA FIRAT BÖLGE-SİNDE, SIFFİN'DE KARŞI KARŞIYA GELDİLER. SAVAŞ SIRASINDA Hz. MUAVİYE'NİN ASKERLERİ MIZRAKLARININ UCUNA KURAN-I KERİM'İN SAYFALARINI GEÇİREREK SALDIRIYA GEÇTİLER. BU HAREKETLE CİNAYETİN YARGI-LANMASINDA KURAN'IN HAKEMLİ-ĞİNE MÜRACAAT ETTİKLERİNİ BİLDİRİ-YORLARDI.

42

BU DAVRANIŞIN HASIL ETTİĞİ ŞOK ÖYLESİNE BÜYÜKTÜ Kİ, SAVAŞ ANİDEN DURDU.
BÖYLECE İSLAMİYETTE İLK BÖLÜNME GERÇEKLEŞTİ. Hz. ALİ TARAFTARLARINA ŞİİLER, Hz. MUAVİYE'NİN MÜTTEFİKLERİNE İSE SÜNNİLER ADI VERİLDİ. BUGÜN HER İKİ MEZHEP DE VARLIKLARINI SÜRDÜRMEKTEDİRLER.
43

MAHKEME Hz. MUAVİYE'NİN
HAKLI OLDUĞUNU AÇIKLADI.

Hz. ALİ, Hz. MUHAMMED'LE OLAN
YAKIN AKRABALIĞINDAN DOLAYI HÂLÂ
SAYGINLIĞINI KORUMAKTAYDI VE SA-
VAŞI SÜRDÜRMEYE KESİN KARARLIYDI.

44

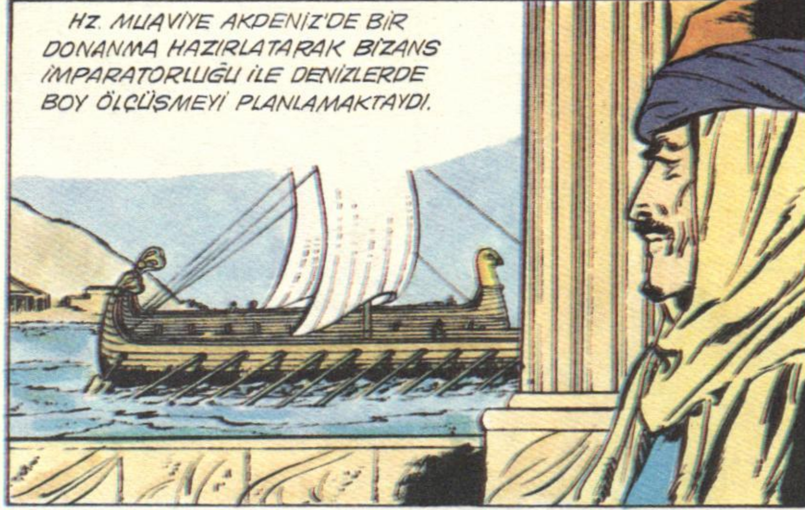

ANCAK KISA BİR SÜRE SONRA KÛFE CAMİİ ÖNÜNDE O DA Hz. OSMAN'IN UĞRADIĞI AKIBETE KURBAN GİTTİ (661).

Hz. ALİ'NİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE Hz. MUAVİYE KUDÜS'TE HALİFE İLAN EDİLDİ. EMEVİLER SOYUNUN BAŞA GEÇMESİYLE BİRLİKTE DAHA ÖNCE SEÇİME DAYALI OLAN HALİFELİK DE BABADAN OĞULA GEÇEN BİR MAKAM HALİNİ ALDI.
45

EMEVİLER DEVRİNDE BAŞKENT ŞAM ŞEHRİYDİ. BU DÖNEMDE MEKKE VE MEDİNE DİNİ AÇIDAN TAŞIDIKLARI ÖNEMİ KORUMAYA DEVAM ETTİLER.
DİNİ BİR YAPIYA SAHİP OLAN DEVLET, SİYASİ KARARLARIN DİNİ İNANÇLARDAN BAĞIMSIZ OLARAK ALINDIĞI LAİK BİR NİTELİK KAZANDI.

İDARİ VE ASKERİ TEŞKİLATLANMADA PERSLERDEN VE BİZANS'TAN GENİŞ ÖLÇÜDE YARARLANILDI.

46

HZ. MUAVİYE AKDENİZ'DE BİR DONANMA HAZIRLATARAK BİZANS İMPARATORLUĞU İLE DENİZLERDE BOY ÖLÇÜŞMEYİ PLANLAMAKTAYDI.

ANADOLU SAHİLLERİNDE İLERLEYEN ARAP DONANMASI KARA ORDUSUNUN DA DESTEĞİYLE İSTANBUL'U KUŞATTI, ANCAK ŞEHRİ ELE GEÇİREMEDİ (673-677).

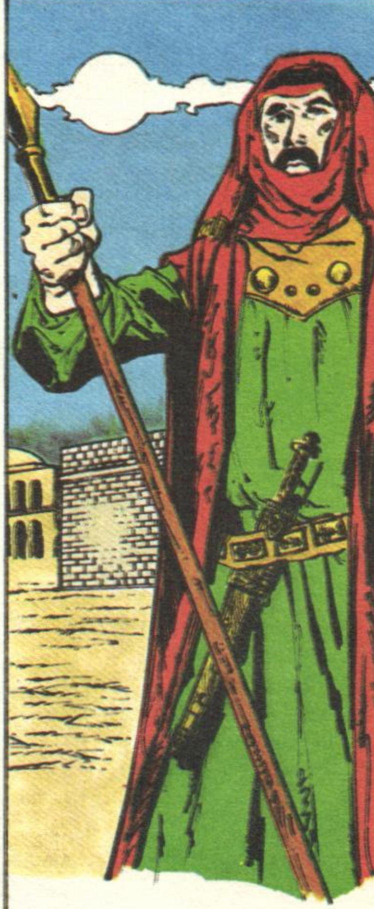
47

Hz. MUAVİYE'DEN SONRA GELENEĞE GÖRE YERİNE OĞLU YEZİD'İN GEÇMESİ GEREKİYORDU. 680 YILINDA ÖLÜMÜ ÜZERİNE ŞİİLER HAREKETE GEÇEREK HALİFELİĞE Hz. ALİ'NİN, Hz. MUHAMMED'İN KIZI FATMA'DAN OLAN....
... OĞLU Hz. HÜSEYİN'İ GEÇİRMEK İSTEDİLER. EMEVİLERİN SALDIRISINA UĞRAYAN Hz. HÜSEYİN VE YANINDAKİLER HAYATINI KAYBETTİ.
48

HZ. HÜSEYİN'İN ÖLÜMÜ MÜSLÜMANLAR ARASINDA BÜYÜK BİR KARISIKLIĞIN VE PANİĞİN ÇIKMASINA YOL AÇTI. ŞİİLER HZ. MUHAMMED'İN TORUNUNU ÖLDÜREN EMEVİLERİ ZORBALIKLA İTHAM ETTİLER.

BU ARADA KUREYŞ'İN İLERİ GELENLERİNİN DESTEĞİNDE BİR BAŞKA İSYAN PATLAK VERDİ VE İSYANCILARIN BİR KISMI MEKKE'YE SIĞINDI.

ŞİİLER, SÜNNİLER VE BİR BAŞKA TARİKAT OLAN KARAYITLER ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIKLAR İMPARATORLUĞU SARSMAYA DEVAM ETTİ. YEZİD'İN 683'DE ÖLÜMÜNDEN SONRA BAŞA GEÇEN İKİ HALİ-FE DE İÇ BARIŞI SAĞLAMAKTA BAŞARILI OLAMADILAR.

685'TE HALİFELİK MAKAMINA GEÇEN ABDÜLMELİK YEDİ YIL İÇİNDE ÜLKEDE BARIŞI VE BERABERLİĞİ SAĞLAYARAK GÜÇLÜ BİR DEVLET KURDU.
MUAVİYE GİBİ ABDÜLMELİK DE EMEVİLERİN SOYUNDAN GELİYORDU VE ONUN KADAR BAŞARILI BİR DEVLET ADAMIYDI.
51

ARAPÇA RESMİ DİL HALİNE GELDİ VE YAZIŞMALARDA ARAP ALFABESİ KULLANILDI.

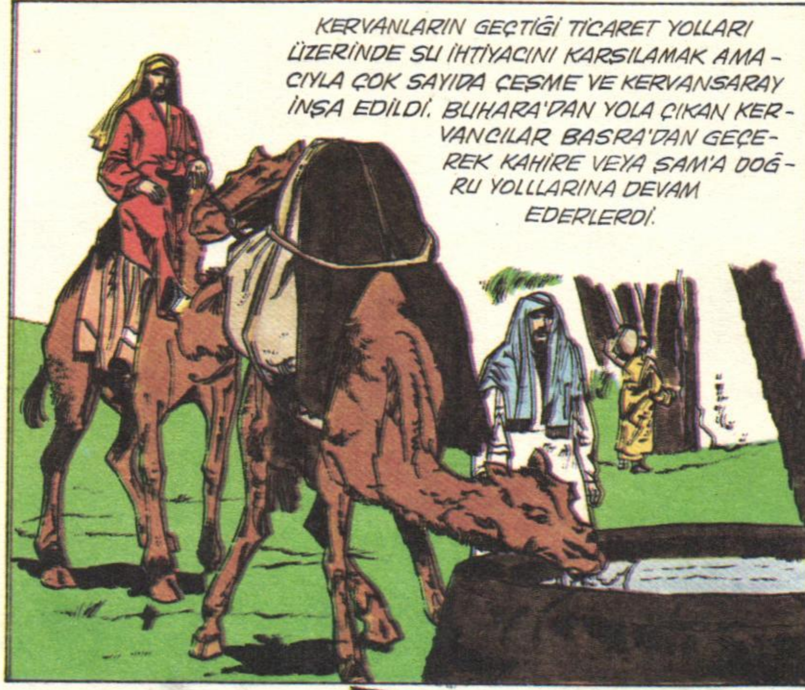

52

NÜFUSUN BÜYÜK ÇOĞUNLUĞUNU SA-
SANİ İMPARATORLUĞU'NUN YIKILMASIN-
DAN SONRA GENİŞ BİR ALANA DAĞILMIŞ
BULUNAN İRANLILAR OLUŞTURMAKTAYDI.
KÖYLÜLERİN HAYATINDA
İSE TOPRAĞIN EL DEĞİŞ-
TİRMESİ DIŞINDA HİÇBİR DEĞİŞİKLİK
SÖZ KONUSU DEĞİLDİ. BİZANS VEYA
PERS ASILLI TOPRAK SAHİPLERİNİN
YERİNİ ARAPLAR ALMIŞTI.
53

ŞEHİRLİLER İÇİN DE DURUM AYNIYDI. BÜYÜK KENTLER YİNE İDARİ MERKEZLER OLMAYA DEVAM EDİYOR, ÜRETİM VE TİCARET AYNI HIZLA DEVAM EDİYORDU.
ESNAF VE ZANAATKÂRLARA AİT KURULUŞLAR ESKİSİ GİBİ FAALİYETLERİNİ SÜRDÜRMEYE DEVAM ETTİLER, ANCAK BU FAALİYETLER ARAP YETKİLİ MAKAMLARININ DENETİMİ ALTINDAYDI.

YERLİ USTALARIN ÜRETTİĞİ MALLAR ORTA ASYA'DAN ATLAS OKYANUSU'NA KADAR UZANAN GENİŞ BİR ALANDA PAZARLANMA İMKÂNINA KAVUŞTU.
54

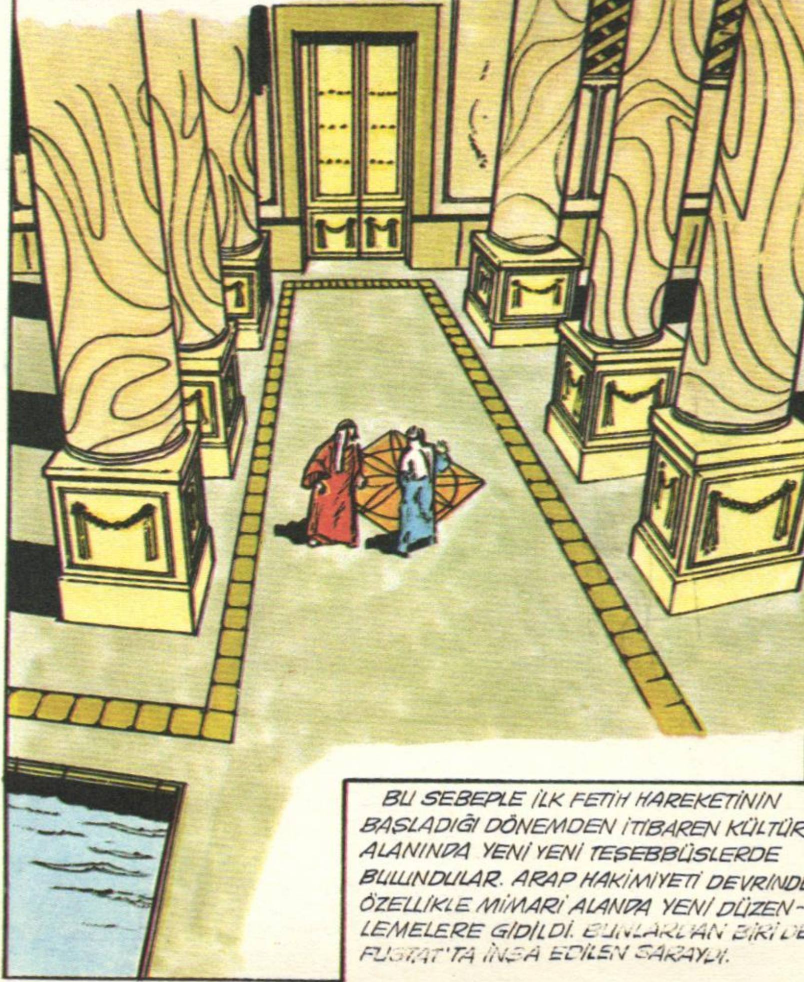

KERVANLARIN GEÇTİĞİ TİCARET YOLLARI ÜZERİNDE SU İHTİYACINI KARŞILAMAK AMACIYLA ÇOK SAYIDA ÇEŞME VE KERVANSARAY İNŞA EDİLDİ. BUHARA'DAN YOLA ÇIKAN KERVANCILAR BASRA'DAN GEÇEREK KAHİRE VEYA ŞAM'A DOĞRU YOLLARINA DEVAM EDERLERDİ.

TİCARET GEMİLERİ İSE KIZILDENİZ VE İRAN KÖRFEZİNDEN DEMİR ALARAK HİNDİSTAN, SEYLAN, ÇİN KIYILARINA KADAR UZANMAKTAYDILAR. FAZLADAN AKDENİZ'İN GÜNEY SAHİLLERİ DE ARAPLARIN EGEMENLİĞİ ALTINDAYDI.

55

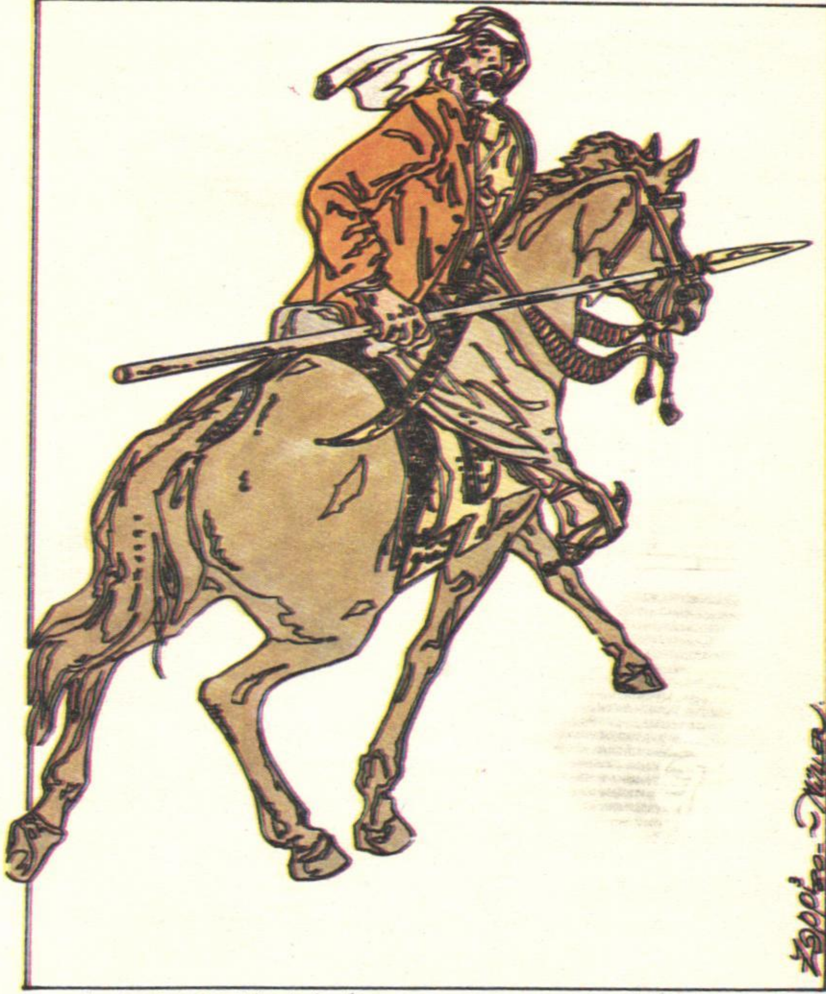

ARAPLAR GİTTİKLERİ YERLER-
DE FARKLI YAŞAMA BİÇİMLERİY-
LE KARŞILAŞIYORLARDI. İSKEN-
DERİYE'Yİ FETHEDEN KOMUTAN
AMR'IN ŞU SÖZLERİ BUNU AÇIK-
ÇA İFADE ETMEKTEDİR: "YOLCU-
LUĞUM SIRASINDA....

...HAMAMLARI OLAN 4.000 ŞEH-
RE, VERGİLERİNİ MUNTAZAMAN
ÖDEYEN 40.000 YAHUDİYE VE
KRALLARA LAYIK İNCE BİR ZEVKLE
DÖŞENMİŞ 400'DEN FAZLA YERE
ŞAHİT OLDUM."

ARAPLAR ŞAHİT OLDUKLARI MEDENİYET SEVİYESİNİ AŞMA KONUSUNDA FAZLA UMUTLU OLMAMAKLA BİRLİKTE, BU YABANCI KÜLTÜRÜN PASİF TÜKETİCİLERİ OLARAK KALMA YANLISI DA DEĞİLLERDİ.
BU SEBEPLE İLK FETİH HAREKETİNİN BAŞLADIĞI DÖNEMDEN İTİBAREN KÜLTÜR ALANINDA YENİ YENİ TEŞEBBÜSLERDE BULUNDULAR. ARAP HAKİMİYETİ DEVRİNDE ÖZELLİKLE MİMARİ ALANDA YENİ DÜZENLEMELERE GİDİLDİ. BUNLARDAN BİRİ DE FUSTAT'TA İNŞA EDİLEN SARAYDI.
57

ZENGİNLER TARAFINDAN İSLAMİ GELENEĞE UYGUN OLARAK İNŞA ETTİRİLEN ÇOK SAYIDA HAYIR KURUMUNDA BİZANS MİMARİSİNİN ETKİSİ BÜYÜKTÜ.

ANCAK EDEBİYAT ALANINDA KENDİ ZENGİN VE KÖKLÜ GELENEKLERİNİ SÜRDÜRMEYE DEVAM ETTİLER. SİİR VE DESTANLARDA GENELLİKLE ASIRLAR ÖNCE TERK EDİLEN UÇSUZ BUCAKSIZ ÇÖLLERE DUYULAN ÖZLEM İŞLENİRDİ.
58

HZ. MUHAMMED'İN ÖLÜMÜNDEN 70 YIL SONRA KENDİSİNE İNANANLARIN SAYISI MİLYONLARI AŞMAKTAYDI. ÇEKİRDEĞİNİ BİR AVUÇ MÜSLÜMANIN OLUŞTURDUĞU İSLAMİYET KISA SÜREDE ROMA İMPARATORLUĞU'NDAN DAHA GENİŞ ALANLARA YAYILMAKTA GECİKMEDİ. KENDİSİNDEN SONRA GELENLER VIII. YÜZYILDA BÜYÜK BİR MEDENİYETİ DE BERABERLERİNDE GETİRECEKLERDİ.

59

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

571 YILINA DOĞRU
Kureyş kabilesinin Haşimiye soyundan olan Hz. Muhammed ibn'Abdullah, Mekke'de dünyaya geldi. Küçük yaşta yetim kaldığından yeğeni Hz. Ali ile birlikte amcası tarafından büyütüldü. Bu devirde Arap yarımadası önemli değişikliklere sahne olmaktaydı. Bizans İmparatorluğu ve Sasaniler, yarımadada gelişmekte olan ticareti ellerine geçirmek amacıyla birbirleriyle mücadeleye girdiler. Bunun sonucunda çok sayıda tarım alanı ve bayındırlık çalışmaları yok oldu. Halk başka yerlere göç etmek zorunda kaldı ve hemen hemen her Arap kabilesi siyasi bir istikrarsızlık dönemi yaşadı.

595 YILINA DOĞRU
Hz. Muhammed zengin bir tüccarın dul eşi Hatice ile evlendi.

610
Hira dağında bulunduğu bir sırada bir gün kendisine Allah'tan vahiy geldi. Allah'ın varlığına yürekten inanmış olan Hz. Muhammed, 613 yılında Mekke'de vaazlara başlayarak, halkı tövbe etmeye ve Allah'a inanmaya çağırdı.

622
Bu vaazlar Kâbe'yi ziyaret edenlerle önemli ticari ilişkilerde bulunan Kureyşli zengin tüccarların çıkarlarıyla ters düşmekteydi. Uğradığı baskılar sonucu Hz. Muhammed kendisine inananlarla birlikte Mekke'den Yesrib'e göç etmek zorunda kaldı. "Hicret" adı verilen bu göç, hicrî takvimin başlangıcı olarak kabul edilir.

627
Hz. Muhammed Yesrib (Medine)'de kurulan küçük çapta bir devletin liderliğini üstlenerek, bütün vahaya hâkim oldu.

630
İslamiyet hızla yayılmaya devam ediyordu. Bu tarihte Mekke fethedildi.

632
Hz. Muhammed 632 yılının Haziran ayında kısa bir ateş nöbeti sonucunda beklenmedik bir anda hayata gözlerini yumdu. Bu dönemde hemen hemen Arap yarımadasının tamamı kendisine inanmış durumdaydı. Arap ileri gelenleri Hz. Muhamed'in yerine kimi geçirecekleri konusunda önemli bir problemle karşı karşıya kaldılar. Bunun üzerine onun yakın dostlarından Hz. Ebubekir halife seçildi ve Araplar Hz. Ebubekir devrinde Sasani İmparatorluğu ile Bizans'ın doğu eyaletlerini tehdide başladılar (633).

634
Hz. Ebubekir'in bu tarihte ölümü üzerine yerine Hz. Ömer seçildi. Araplar Sasaniler ve Bizans İmparatorluğu'na karşı akınlara devam ettiler.

636-637
Suriye yakınlarında Yermuk'ta kazanılan kesin zaferden sonra Arap orduları Sasanileri Kadisiye yakınlarında büyük bir yenilgiye uğrattı (636). Bunu Dicle üzerindeki Medain'de kazanılan zafer izledi (637). Şam zaten 635'te ele geçirilmiş bulunuyordu.

639
Yukarı Mezopotamya'yı istila eden Arap orduları Hz. Ömer'in arzusu üzerine Kudüs'ü zaptettiler, ertesi yıl Kaisereia düştü. Aynı dönemde ünlü Arap komutanlardan Amr ibn-ül As'ın komutasındaki bir ordu ticari ve stratejik açıdan büyük önem taşıyan Mısır'ı fethetti.

642
Arap orduları İran'a girerek Sasanileri Nahravan'da kesin bir yenilgiye uğrattılar. Ertesi yıl Hindistan sınırını ele geçirdiler. Babil'i zaptederek Nil'i denetimleri altına aldılar ve başkent İskenderiye üzerine yürüdüler. 647'de Trablusgarb ve Kuzey Afrika kıyıları fethedildi.

644
Hz. Ömer'in ölümü üzerine halifeliğe Hz. Osman bin Affan getirildi.

656
Taşra eyaletlerinin merkeze karşı başkaldırmaları ve Hz. Osman'ın önemli mevkilere kendi adamlarını yerleştirmesinden doğan hoşnutsuzluk Halife'nin bir suikaste kurban gitmesiyle sonuçlandı. Hz. Muhammed'in yeğeni ve damadı olan Hz. Ali, halife seçildi. Aralık'ta meydana gelen Cemel Savaşı'nda Hz. Ali'nin ordusu Kureyş ileri gelenlerinden Zübeyr'in ordusunu yenilgiye uğrattı.

657
Suriye valisi Hz. Muaviye, Hz. Osman'ın öcünü almak için Hz. Ali'ye karşı bir isyan başlattı. Her iki tarafın ordusu Orta Fırat bölgesindeki Sıffin'de karşılaştılar. Savaşın sonuna doğru bir hakem seçilmesine karar verildi. Bu olay İslamiyette ilk ayrılığı da beraberinde getirmiş ve Müslümanlar Şiiler (Hz. Ali taraftarları) ve Sünniler (Hz. Muaviye taraftarları) olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

661
Hakemlerin kendisini suçlu bulması üzerine Hz. Ali Kûfe'de öldürüldü. Bundan yararlanan Hz. Muaviye halifeliği eline geçirerek Emeviler sülalesini kurdu ve başkenti Şam'a taşıdı. Emevilerle birlikte Arap İmparatorluğu'nun da temelleri atılmış oluyordu.

680
Hz. Muaviye'nin ölümünden sonra yerine I. Yezid geçti. Bunun üzerine Şiiler ayaklanarak halifeliğe Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin'i geçirmek istediler, fakat Kerbela'da uğranılan baskın sonucu Hz. Hüseyin şehit düştü.

683-685
Zübeyr'in oğlu Abdullah'ın başlattığı isyan Emevilerin Mekke'yi kuşatmalarıyla sonuçlandı. Kuşatma sırasında Kâbe ateş aldı ve Emeviler kutsal şeylere saygısızlıkla suçlandılar. Aynı yıl Yezid öldü ve yerine henüz çocuk yaşta olan oğlu II. Muaviye geçti, ancak ertesi yıl o da hayatını kaybetti. Emevi ileri gelenleri halifeliğe Medine eski valisi I. Mervan'ı getirdiler. Mervan'ın kısa bir süre sonra ölümü (685) üzerine yerine oğlu Abdülmelik geçti. Abdülmelik başarılı bir devlet adamı ve parlak bir komutandı.

685-687
İlk iş olarak ülkede çeşitli karışıklıklara neden olan siyasi ve dini kutuplaşmaları ortadan kaldırdı. Bu dönemde Kûfe'de, Muhtar adlı biri tarafından başlatılan isyan iki yıl boyunca Mezopotamya'nın büyük bölümünü etkisi altına almış bulunuyordu.

689-692
Kureyşli Abdullah ve kardeşi, Halife Abdülmelik tarafından yenilgiye uğratıldılar. Ülkede yeniden birliği sağlayan Halife, bayındırlık çalışmalarına girişerek VIII. yüzyılda en geniş sınırlara ulaşacak olan büyük bir imparatorluğun temellerini attı.